

Institutiones Theologicae Ad Usum Seminariorum

Simonnet, Edmond

Venetiis, 1731

Art. 8. Solvuntur Sabellianorum objectiones.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83594](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83594)

esse fidem Catholicæ & Apostolicæ Ecclesiæ, declaratum est.

Ad hæc omnia accedit Patrum consensus, quorum multi de hoc SS. Trinitatis mysterio fusè & accuratè scripserunt, ut Hilarius duodecim libris, Athanasius multis locis, Basilii libris contra Eunomium, Nazianzenus orationibus quatuor, Gregorius Nyssenus orationibus totidem, Chrysostomus homiliis quinque sæculo quarto; Augustinus libris quindecim sæculo quinto; Fulgentius lib. adversus objectiones Arianorum sæculo sexto; Joannes Damascenus lib. 1. de fide, sæculo octavo.

ARTICULUS VIII.

Solvuntur Sabellianorum objectiones.

Obj. 1. Verba illa Isaiæ c. 44. *Ego sum Dominus, faciens omnia, extendens cælos solus, stabilis terram, & nullus mecum.* Sed si essent tres persone in Deo, non extendisset cælos solus. Ergo non sunt in Deo tres persone, sed una tantum. R. n. min. & dico 1. hanc vocem *Dominus*, supponere pro tribus personis, Patre, Filio, & Spiritu sancto, qui sunt unus Dominus. 2. Per vocem exclusivam *solus*, non excludi consortium personarum divinarum in creando mundo, sed cooperationem Angelorum, & quarumlibet aliarum creaturarum. Ita respondet Tertullianus lib. contra Praxeam cap. 19. ubi ait: *Quantum ad ceteras virtutes solus, præstans adversus conjecturas hereticorum, qui mundum ab Angelis & potestatibus diversis volunt structum, ... si sic solus extendit, quomodo isti presumunt in perversum heretici, quasi singularis non admittatur sophia illa, dicens: Cum pareret, ego aderam illi simul, ... sed & evangelium recusetur, quod dicat, omnia per sermonem à Deo facta esse, & sine eo nihil factum; nisi enim fallor, & alibi scriptum est: Sermone ejus cæli firmati sunt, & spiritu oris ejus omnes virtutes eorum, ... Ita si per Filium omnia; cælum quoque per Filium extendens, non solus extendit, nisi illa ratione, quæ à ceteris solus.* Poterit videri Tertullianus hac voce *Dominus*, solum Patrem intelligere, non etiam alias personas. Quo non obstante, valet adhuc ejus responsio.

Obj. 2. Verba Christi Joan. c. 17. *Hæc est autem vita æterna, ut cognoscat te solum verum Deum, & quem misisti Jesum Christum.* Ibi Christus alloquitur Patrem. Ergo solus Pater est verus Deus, & consequenter una tantum est persona in Deo, R. n. conf. Nam Christus non vocat Patrem solum verum Deum, cum exclusione sui, aut Spiritus sancti, sed tantum cum exclusione creaturarum illarum, quibus Gentiles divinitatem falsò attribuebant, & ut deos impie colebant, Imò cum hoc loco semetipsum conjungat cum Patre, quem solum verum Deum appellat, manifestè significat se ejusdem esse cum eo naturæ, seque, cum sit veri Dei verus filius, Deum illum esse, qui solus verus Deus est.

Ita respondet S. Athanasius oratione quarta contra Arianos. *Cum Pater, inquit, solus Deus & verus appellatur, non ad exaltationem ejus appellatur, qui dicit: Ego sum veritas; sed ad demolitionem eorum, qui ex natura tales non sunt, qualis est Pater, & Patris Verbum, neque veri dii sunt.* Ita enim illi in more est, in mentione alterutrius se cum Patre conjungere; quale est cum dicit, *Et quem misisti Jesum Christum; qui si creatura esset, non ita coaptasset se, aut connumerasse cum suo creatore.* Que enim communio, aut societas verò & non verò? Nunc autem qui se coaptat Patri, ostendit se naturæ Patris esse, deditque nobis, ut illum cognosceremus esse veri Dei verum germen.

Ex his sic arguuntur breviter, Vel Christus est ejusdem naturæ cum Patre, vel impie hoc loco, & alibi se conjungit cum Patre, & conjungendo illi se exæquat, Creatura enim cum Creatore conjungi, & per hanc conjunctionem ei exæquari non potest sine impietate. Non secundum. Ergo primum. Ergo Chri-

stus verus Deus est, adeoque cum Patrem solum verum Deum appellat, eos tantum removel, quos Ethnici falsò putabant esse Deos, cum essent puræ creaturæ. Rectè igitur sic differit Ambrosius lib. 5. de fide c. 1. *Conjunctione illa & Patrem utrique copulavit & Filium, ut Christum verum Deum à majestate Patris nemo secernat. Nunquam enim conjunctio separat. Et ideo dicendo, Ut cognoscant te solum verum Deum, & quem misisti Jesum Christum; & Sabellianos interfecit, & Judæos exclusit: ne aut illi eundem Patrem putarent esse, quem Filium, si non addidisset, Et Christum: aut isti à Patre Filium separarent.* Christus igitur, Ambrosio interprete, hoc loco & personarum distinctionem, & essentiarum unitatem probavit; non verò solum Patrem verum esse Deum significavit.

Obj. 3. Verba Apostoli 1. Cor. c. 8. *Nam estis sunt, qui dicantur dii, sive in cælo, sive in terra, siquidem sunt dii multi, & domini multi: nobis tamen unus Deus, Pater, ex quo omnia; & nos in illum; & unus Dominus Jesus Christus, per quem omnia, & nos per ipsum.* Et illud Ephes. c. 4. *Unus Deus, & Pater omnium, qui super omnes, & per omnia, & in omnibus nobis.* Resp. prioris loci sensum esse, Esti sunt qui dicantur ab Ethnicis dii, sive in cælo, ut sol, luna, stellæ; sive in terra, seu terrestres, ut Neptunus, Jupiter, Apollo, &c. nobis tamen unus Deus, Pater, qui in gloriam suam creavit omnia, &c. Unum igitur Deum Patrem dicit Apostolus, non ut à divinitate removeat Filium & Spiritum sanctum, sed ut Ethnicorum deos excludat. Et verò Apostolus sicut dicit unum Deum Patrem, ita dicit unum Dominum Jesum Christum. Dicendo autem unum Dominum Jesum Christum, non excludit Patrem ab appellatione Domini. Ergo nec excludit Filium ab appellatione Dei, dicendo unum Deum Patrem. Imò sicut ex eo, quod Pater dicatur unus Deus, colligitur illum etiam esse unum Dominum; ita ex eo quod Filius dicatur unus Dominus, rectè colligitur illum esse unum Deum. Itaque & Pater unus est Deus; & unus Dominus; & Filius unus est Dominus & unus Deus; uterque autem unus Deus, & unus Dominus, per exclusionem eorum omnium, qui diversæ sunt naturæ, quales sunt dii omnes Gentilium.

Ex his patet responsio ad alterum textum, & alios similes; cujus responsionis bonitas amplius demonstratur ex eo, quod Apostolus dicendo de Patre, *Ex quo omnia, & de Filio, Per quem omnia*, diserte affirmet, quod sint unum rerum omnium principium. At hoc ipso quod dicit eos unum esse principium rerum omnium, dicit eos unum esse Deum, & unum Dominum. Apostolus igitur non vocat Patrem unum Deum cum exclusione Filii, nec vocat Filium unum Dominum cum exclusione Patris; sed vocando Patrem unum Deum, & Filium unum Dominum, personarum pluralitatem, & unitatem naturæ exprimit, hanc implicite, illam explicite.

Hanc doctrinam tradidit S. Epiphanius hæresi 57. Ubi Nocto textus allegatos objicienti, sic respondet: *Nonne in verbis unum significari principium vides? ne animum nostrum ad plura principia cogitanda converteret, ac mortalium ingenia vanissima illa deorum multitudine decepta, rursus ad eandem asserendam copiam adduceret? Vides enim quomodo uno nomine sit usus, & appellatione ulla, non ut unigenitum Deum abnegaret: Dominum quippe esse illum intelligit, eundemque Deum. Ideo singulari quadam cautione illud adjecit: Et unus Dominus Jesus Christus, per quem omnia. Quod cum voci illi, Dominus, præcipue affinxit; non eundem judicavit esse Patrem, eundemque Filium: nam & cum de Patre loquens, unum Deum esse dixit, nequaquam Filio divinitatem detraxit. Nam si Deus non est, neque Dominus est: cum autem Dominus sit, Deus quoque sit oportet. Et inferius. Neque cum de Patre agens, unus Deus inquit, ex quo omnia, esse illum Dominum negavit. Neque contra subiciens: Et unus Dominus Jesus Christus; hunc esse Deum inficiari voluit. Sed quemadmodum; in Patre,*

una

una appellatione contentus, hoc tantum dixit, Unus Deus, qua voce etiam altera, Dominus, continetur; ita in Filio, unus Dominus, duntaxat expresse: quam voce Dei quoque est appellatio conjuncta.

Obj. 4. Verba Isajæ c. 45. Ego sum Deus, & non est alius præter me. Ergo una tantum persona est in Deo, nempe persona Patris. Resp. n. con. & dico, 1. hoc loco vocem, Ego, supponere pro tota Trinitate, seu pro Patre, Filio, & Spiritu sancto. Hic igitur tres personæ simul loquuntur in singulari numero, propter naturæ divinæ singularitatem, & dicunt idola gentium non esse nisi falsos deos. 2. Etiam si vox, Ego, dicatur supponere pro sola persona Patris, hunc locum pluralitati personarum non officere: non enim dicit Pater, Non est alia persona præter me, sed, Non est alius Deus præter me; quod non excludit aliam personam à persona Patris, sed solum aliam divinitatem à Patris divinitate. Quantumvis igitur supponatur solus Pater hic loqui, non personarum, sed divinitatum pluralitas remouetur, nec negatur, præter personam Patris alias etiam esse personas, quæ sint Deus; sed negatur tantum, alias esse personas, quæ sint alius Deus. Pater est Deus, Filius est Deus, Spiritus sanctus est Deus. Sed Filius non est alius Deus à Patre, nec Spiritus sanctus alius Deus à Patre & Filio. Pater, Filius, & Spiritus sanctus sunt unus & idem numero Deus, præter quem non est alius, proindeque dii gentium non sunt nisi nomine tenus dii.

Sic respondet Tertullianus lib. contra Praxeam, c. 18. Itaque præter semetipsum non esse alium Deum, hoc propter idololatriam tam Nationum, quam Israelis: etiam propter hæreticos, qui sicut Nationes manibus, ita & ipsi verbis idola fabricant, id est, alium Deum, & alium Christum. Igitur & cum se unum pronunciabat, Filio Pater procurabat, ne ab alio Deo Christus venisse credatur, sed ab illo, qui prædixerat: Ego Deus, & alius absque me non est; qui se unicum, sed cum Filio ostendit, cum quo cælum solus extendit.

Obj. 5. Falsum est, quod Christiani primis Ecclesiæ sæculis fidem Trinitatis personarum professi sint: nam si professi essent, hoc non latuisset Ethnicos, qui inde ansam attipuissent contra Christianos probandi pluralitatem deorum, & christianam religionem, multis contra hoc abstrusissimum mysterium propositis argutiis, exagitandi. At Ethnicos quidquam tale egisse, nullo monumento ostendi potest. Ergo, &c. R. n. obj. Nam Christianos primis Ecclesiæ sæculis fidem Trinitatis professos esse, tot argumentis demonstravimus, ut negari non possit, nisi ab iis, qui quidvis malunt, quam veritati credere.

Ad prob. R. 1. Innumera excidisse, quæ contra religionem Christianam ab Ethnicis scripta fuerunt, partim injuria temporum, partim Christianorum Principum, vel Prelatorum Ecclesiasticorum diligentia. 2. Justinum Martyrem in prima sua pro Christianis Apologia referre Christianos ab Ethnicis insipientiæ insimulari, quod Christum colant tanquam Filium Dei. Sciebant igitur Ethnici Christianos in uno Deo plures personas agnoscere, Patrem scilicet, & Filium. 3. Celsum, Philosophum æthnicum, apud Origenem in libro contra eundem Celsum, ex pluralitate personarum divinarum, quam credebant Christiani, data opera probare pluralitatem deorum.

Obj. 6. Mysterium Trinitatis repugnat huic principio evidenter noto, Quæ sunt eadem uni tertio, sunt eadem inter se. Ergo involvit manifestam repugnantiam. R. n. ant. Ratio negandi est, quia hoc principium locum non habet in iis, quæ sunt eadem uni tertio singulari, communicabili pluribus inter se realiter oppositis, quarque proinde inter se realiter distinguui necesse est, quia idem sibi opponi repugnat: vel, si vis, quod eodem redit, hoc principium locum non habet in iis, quæ sunt eadem uni tertio, communicabili pluribus, quorum unum sit principium alterius, quia repugnat idem esse sui ipsius principium, idem à se ipso procedere.

Obj. 7. Si tres sunt personæ divinæ, tres sunt dii. Falsum consi. Ergo, &c. Neg. seq. maj. Probabis, Si

Simonnet Theol. Tom. I.

tres personæ divinæ non sunt tres dii, sed unus tantum Deus, certè quia una est trium illarum personarum divinitas. Sed hæc ratio nulla est: nam v. g. Petri, Pauli, & Jacobi una est humanitas, & tamen Petrus, Paulus, & Jacobus sunt tres homines. R. n. min. Ad prob. R. dist. Petri, Pauli, & Jacobi humanitas est una unitate convenientiæ & similitudinis, una unitate conceptibilitatis, una unitate logica, & quantum ad conceptum specificum, C. Una est unitate numerica, & singularitatis, N. At trium personarum, Patris, Filii, & Spiritus sancti, una est unitate numerica & singularitatis divinitas, quam Pater Filio per generationem, Filius verò cum Patre Spiritui sancto per spirationem totam communicat. Unde necesse est Patrem, Filium, & Spiritum sanctum esse unum & eundem numero Deum. At Petri, Pauli, & Jacobi non una, sed triplex est numero humanitas. Unde Petrum, Paulum, & Jacobum tres esse homines necesse est. Tot enim sunt homines, quot sunt humanitates numero divise; & consequenter, ubi sunt tres humanitates, ibi sunt tres homines. Sed ubi sunt tres personæ humanæ, ibi sunt tres humanitates. Ergo ubi sunt tres personæ humanæ, ibi sunt tres homines, qui simul tamen sunt unus homo specificè, quia tres, quas habent, humanitates, sunt humanitas una, vel, si vis, sunt unum secundum conceptum genericum & differentialem.

Aliud porro est de Personis divinis: nam ubi sunt tres personæ Divinæ, ibi necesse non est tres esse deos, quia ubi sunt tres personæ divinæ, ibi necesse non est esse tres divinitates: imò quia trium personarum divinarum non potest esse, nisi una & eadem numero divinitas, ubi sunt tres personæ divinæ, non potest esse, nisi unus & idem numero Deus. Non possunt igitur esse, nisi unus & idem numero Deus, Pater, Filius, & Spiritus sanctus, quamvis sint personæ tres, ab invicem distincte realiter.

Dices. Patres nonnulli, ut Gregorius Nyssenus in libro ad Ablavium, docent tres personas divinas esse unum Deum, sicut Petrus, Paulus & Jacobus sunt unus homo. Ergo sicut Petrus, Paulus & Jacobus ita sunt unus homo logicè, ut tamen sint tres homines, quia sunt tres personæ humanæ; ita Pater, Filius, & Spiritus sanctus sic sunt unus Deus secundum rationem, ut sint re ipsa tres dii, si sunt tres personæ divinæ. R. Patres illos tunc tantum velle, quod sicut ita Petrus Paulus, & Jacobus sunt unus homo, ut tamen sint tres personæ humanæ, ita Pater, Filius, & Spiritus sanctus sic sint unus Deus, ut tamen sint tres personæ divinæ; ita ut unitas divinitatis non impediatur in Patre, Filio, & Spiritu sancto trinitatem personarum divinarum, sicut unitas humanitatis in Petro, Paulo, & Jacobo, non impedit trinitatem personarum humanarum. Vicissim quodd, sicut Petrus, Paulus, & Jacobus ita sunt tres personæ humanæ, ut tamen sint unus homo, ita ut per trinitatem personarum humanarum non impediatur unitas humanitatis in Petro, Paulo, & Jacobo, sic Pater, Filius, & Spiritus sanctus ita sint tres personæ divinæ, ut nihilominus sint unus Deus, ita ut trinitas personarum divinarum non impediatur unitatem deitatis in Patre, Filio, & Spiritu sancto.

Patres autem illi non intendunt instituire omnimodam comparisonem personarum divinarum cum personis humanis, ita ut unitas divinitatis non alia sit in personis divinis, quam unitas humanitatis in personis humanis. Quod evidenter ostenditur de Gregorio Nysseno: nam in orat. catech. c. 3. sic loquitur: *Natura unitas non admittit divisionem: adeo ut neque monarchia dominatus scindatur in diversas dissectus unitates, neque congruat id quod dicitur cum dogmate Judaico. Sed per medium duarum opinionum procedat veritas, & utramque tollens hæresim, & ab utraque accipiens id quod est usui. Nam Judæi quidem dogma tollit, & Verbum admittendo, & credendo Spiritum: eorum autem, qui stant a Grecis, aboletur error multorum deorum; & ea, quæ est secundum naturam, unitate circumscribente, & arcente multorum*

phantasiam. Rursus autem ex Judaica opinione maneat natura unitas: ex eo autem, quod Græci opinantur, sola discretio in hypostasis, impia opinioni congruo adhibito remedio. Est enim veluti quadam medicina, eorum quidem, qui in uno aberrant, numerus trinitatis: eorum autem, qui sunt dispersi in multitudinem, ratio unitatis.

1. Itaque juxta Gregor. Nyss. naturæ divinæ unitas non admittit divisionem, sicut admittit unitas naturæ humanæ: unde naturæ divinæ unitas non scinditur in plures unitates, sicut unitas humanæ naturæ: quia videlicet natura divina non est una eo tantummodo, quo natura humana. Natura enim humana non est una in pluribus personis humanis, nisi unitate collectionis, & logica, quæ in tot unitates numericas scinditur, quot sunt collectionis partes: unde multiplicatis personis humanis, multiplicatur realiter natura humana, & natura humana totuplex est realiter, quoruplex est humana persona. At natura divina in tribus personis divinis una est unitate numerica & singularitatis, quam proinde in alias unitates scindi repugnat; alioqui simul esset unitas numerica & singularis, & non esset. Unde multiplicatis personis divinis, nec multiplicatur, nec multiplicari potest natura divina: neque tot sunt, aut esse possunt realiter naturæ divinæ, quot sunt personæ; proindeque in tribus personis divinis, una est numero & singulariter monarchia, non triplex, quia una est numero & singulariter natura divina, non triplex, & ita tres personæ divinæ sunt unus numero & singulariter monarchia, non tres, quia sunt unus numero & singulariter Deus, non tres.

Hinc, juxta eundem Nyssenum, Catholica veritas media incedit Græcorum errorem inter & errorem Judæorum, cum Græcis asserendo multitudinem, sed in personis tantum; cum Judæis verò unitatem numericam & singularem, sed in natura tantum. Quo pacto utrique errori medetur, ex una parte arcendo naturarum numerum, in quo Græcorum error consistit, ex altera verò unitatem & singularitatem in subsistentia & hypostasi, in quo situs est error Judæorum. Unitas numerica naturæ Græcos, personarum numerus seu trinitas, Judæos corrigit: fides unitatis numericæ in natura, & trinitatis in personis, Christianum facit. Credis unicum naturæ & hypostasi Deum, Judæus es. Credis plures Deos, Ethnicus es. Credis Deum singulariter unum in natura, & in hypostasis trinum, Christianus es, & sanus.

Obj. 8. Si tres sunt in Deo personæ, Pater, Filius & Spiritus sanctus, de Deo dici poterit, Est genitus, non est genitus; item, Est genitus, est ingenuus, Absurdum const. quoad utramque partem. Ergo, &c. *R. 1. neg. 1. partem seq.* Nam cum dicitur, Deus est genitus, Deus non est genitus, sensus est, Aliqua persona divina genita est, nulla persona divina genita est: unde cum dicitur, Deus genitus est, to Deus supponit pro persona Verbi, & propositio vera est, quia persona Verbi generatur: cum verò dicitur, Deus non est genitus, to Deus supponit pro omnibus personis, & propositio falsa est, quia de una ex personis, nempe de persona Verbum falsum est dicere, quod non generetur.

R. 2. conced. 2. partem seq. maj. & neg. in hoc esse aliquam absurditatem. Nam cum dicitur, Deus est genitus, Deus est ingenuus, sensus est, Aliqua persona genita est, Aliqua persona ingenua est. In prima propositione to Deus supponit pro una persona, nempe pro persona Verbi; in secunda verò pro alia persona, nempe pro persona Patris. Unde tam verè dicitur, Deus est genitus, Deus est ingenuus, quam verè dicitur v. g. Aliquis homo est albus, Aliquis homo non est albus.

Obj. 9. Si tres sunt in Deo personæ, Pater, Filius, & Spiritus sanctus, certè Pater genuit Filium. Atqui hoc dici non potest, Ergo, &c. *Neg. min. Prob.* Si pater genuit Filium, vel genuit jam existentem, vel genuit non existentem. Neutrum dici potest. Non primum: nam si jam existeret, cum illum genuit,

frustra illum genuit. Non etiam secundum: nam si genuit non existentem, aliquando filius non exiit, & ita filius non est æternus, nec proinde Deus est, sed creatura. Ergo, &c. *Resp. neg. seq. maj. & dico* Patrem ita genuisse Filium, ut nec genuerit jam existentem, nec genuerit non existentem. 1. Pater non genuit Filium jam existentem, quia Filius pro nullo instanti, sive reali, sive originis, prius exiit, quam gigneretur à Patre; Filius enim ab æterno habuit existentiam, quia Pater illum ab æterno genuit. Qui autem existit, quia gignitur, in nullo sensu prius existit, quam gignatur. 2. Pater non genuit Filium non existentem, quia in tota æternitate nullum instans reale potest assignari, in quo Pater non genuerit Filium, & ita in tota æternitate nullum instans reale assignari potest, in quo Filius non existerit. Pater itaque fuit ab æterno Pater. Ergo ab æterno genuit Filium. Ergo ab æterno Filius exiit, & quia Filius ab æterno exiit per generationem, ab æterno exiit posteriori origine, quam gigneretur: unde neque jam existens, neque nondum existens aliquando genitus est. Quod enim semper habuit existentiam, quia semper illam accepit, neque aliquando non habuit, neque habuit unquam, prius quam acciperet.

Confirm. Quia 1. de illo, qui non existit, nisi quia gignitur, ineptè queritur, utrum prius existat, quam generetur. Atqui Filius non exiit, & existit, nisi quia genitus est, & gignitur. Ergo de illo ineptè queritur, utrum prius existerit, & existat, quam genitus est, & gignitur. 2. De illo qui semper existit, quia semper genitus est, ineptè queritur, utrum, antequam gigneretur, non existerit, Atqui Filius semper existit, quia semper genitus est. Ergo de illo ineptè queritur, utrum non existerit, antequam gigneretur. Pater igitur semper genuit Filium, semper existentem, quia semper illum genuit, Ex quo adhuc ad obj.

R. sic dist. maj. Si Pater genuit Filium in tempore, vel genuit jam existentem, vel genuit nondum existentem, *C. seq. maj.* Si Pater genuit Filium in æternitate, vel genuit, &c. *N. seq. maj.* Hujusmodi igitur disjunctio cadere potest in temporaneam generationem: de re enim, quæ in tempore gignitur, rectè dicitur: Vel jam existens, vel nondum existens gignitur. At nullatenus cadere potest in generationem æternam; de re enim, per generationem æternam existente, nugatorie dicitur: Vel jam existens, vel nondum existens genita est; nam si ab æterno genita est, ab æterno exiit, & si ab æterno exiit, quia ab æterno genita est, nunquam exiit, prius quam gigneretur.

Sic respondet ad propositam objectionem S. Gregorius Nazianzenus orat. 35. *Sed, inquit, argutari pergunt: Existentem, vel non existentem genuit Pater O fuites nugas. Hæc enim mihi, ac tibi conveniunt, qui partim eramus ut Levi ille in lumbis Abrahæ, partim procreati sumus: ac proinde partim ex entibus, partim ex non entibus sumus. At hæc generatio (Verbi) cum ipsa essentia concurrat, atque à principio exiit. Quid eo, quod à principio erat, antiquius esse potest; ut illic tempus collocemus, vel quo erat. Filius, vel quo non erat? utroque enim modo illud, à principio, dissolvetur, & evertetur... ego vero neutrum horum admitto; questionemque hanc tuam absurditatis multum, difficultatis nihil habere aio.*

Obj. 10. Si tres sunt in Deo personæ, Pater, Filius, & Spiritus sanctus, persona Patris v. g. vel est finita, vel infinita. Neutrum dici potest. Non primum: nam si finita est, non est Deus. Non secundum. *Neg. hanc partem. Prob.* Non continet omnes perfectiones aliarum personarum: non enim continet perfectiones relativas & proprias aliarum personarum, Ergo non est infinita.

R. n. ant. Itaque Pater continet proprietatem relativam Filii, quatenus producit illam immanenter. Item Pater & Filius continent proprietatem relativam Spiritus sancti, quatenus producant illam immanenter: sicut

sicut Pater continet essentiam Filii, quia essentia Filii est essentia Patris, & Pater & Filius continent essentiam Spiritus sancti, quia essentia Spiritus sancti est essentia Patris & Filii. Filius, totus quantus est, Patris est; & Spiritus sanctus, totus quantus est, Patris & Filii est, partim propter summam identitatem, partim propter perfectissimam immanentiam, vel si vis, propter summam in tribus identitatem essentiae, cui identificantur proprietates relativae Filii, & proprietates relativae Spiritus sancti. Pater tam intime, imò intimius possidet Verbum increatum, quam mens creata verbum creatum. Item Pater & Filius tam intime, imò intimius possident Spiritum sanctum, quam voluntas creata amorem creatum. Unde verbum creatum minus est aliquid suum mentis creatae, quam Verbum increatum Patris; & amor creatus minus est aliquid suum voluntatis creatae, quam Spiritus sanctus Patris, & ejus Verbi.

Vicissim Filius proprietatem relativam Patris, & Spiritus sanctus proprietates relativas Patris & Filii continet per immanentiam perfectissimam: quidquid enim immanet essentiae, immanet & supposito essentiae. Essentiae autem Filii immanet proprietates relativae Patris, & essentiae Spiritus sancti immanent proprietates relativae Patris & Filii; atque utraque hae immanentiae perfectissima est, quia est per summam identitatem cum essentia, quae tribus personis communis est. Unde quidquid est perfectionis sive absolutae sive relative in Patre, id totum intime possidet Filius, & ita totus Pater est intime aliquid suum Filii. Similiter quidquid est perfectionis sive absolutae sive relative in Patre & Filio, id totum intime possidet Spiritus sanctus, & ita totus Pater & totus Filius sunt intime aliquid suum Spiritus sancti.

Hinc proprietates relativae Patris Filium, & vicissim proprietates relativae Filii Patrem, similiter proprietates relativae Patris, idem dic de proprietate relativa Filii, Spiritum sanctum; & vicissim proprietates relativae Spiritus sancti Patrem, idem dic de Filio, perficit etiam formaliter, non quidem tanquam aliquid constituens, sed tanquam aliquid intime immanens per summam identitatem cum essentia, quae in tribus personis una est. Hinc Pater non aliquid est melius Filio, sicut nec vicissim. Similiter Pater & Filius etiam simul non sunt aliquid melius Spiritu sancto, sicut nec vicissim. Hinc denique qualibet persona divina summe & infinite perfecta est.

Obj. denique. Si tres sunt in Deo personae, quaternitas in Deo admittenda est. Absurdum conf. Ergo, &c. *Prob. seq. maj.* Nam Pater, Filius, Spiritus sanctus, & essentia divina non sunt nomina synonyma. Ergo, &c. *R. neg. seq. maj. Ad prob. R. neg. confeg.* Nam ad quaternitatem in Deo praeter distinctionem realem personarum inter se, requireretur realis distinctio essentiae divinae à personis. At essentia divina non distinguitur à personis, sed è contra Pater, Filius, & Spiritus sanctus sunt ipsa essentia divina cum relativis proprietatibus paternitatis, filiationis, & spirationis passivae, huic essentiae identificatis.

Dices. Erunt in Deo quatuor res, Pater, Filius, Spiritus sanctus, & essentia divina. Ergo in Deo erit quaternitas. *R. neg. ant.* Nam ex eo, quod in Deo sint tres personae, Pater, Filius, & Spiritus sanctus; cum sint tres personae in unitate essentiae, proprietatibus relativis, quibus personae constituuntur, identificatae; in Deo tantum sunt tres res relativae cum una re absoluta, quae est tres illae res relativae. Unde in Deo non reperitur quaternitas, sed trinitas, & unitas; trinitas scilicet personarum, & unitas essentiae, quae est tres personae. Tres igitur sunt personae divinae, & unus Deus, qui est tres personae. Deus igitur, non quaternarius, sed trinus & unus est.

Quod autem in Deo tres sint res relativae, probatur ex eo quod in Deo sunt tres proprietates relativae, realiter inter se distinctae, & constitutivae trium personarum relativarum, inter se realiter distinctarum, quae proinde non possunt non esse tres res relativae.

Simonet Theol. Tom. I.

Nihil, inquit S. Anselmus in lib. de incarn. Verb. c. 3. prohibet dicere Patrem & Filium esse duas res, si tamen intelligatur cujusmodi sunt res: non enim sic sunt Pater & Filius duae res, ut in his duabus rebus intelligatur eorum substantia, sed eorum relationes. Pater itaque, Filius, & Spiritus sanctus dici possunt, & sunt tres res, non quidem ratione substantiae seu essentiae suae, unde non sunt tres res absolutae, sed ratione proprietatum suarum relativarum, unde sunt tres res relativae; ita ut simul sint una res absoluta propter substantiae seu essentiae unitatem, ut definit Conc. Later. IV. c. 2. ubi dicitur: Una quaedam summa res est incomprehensibilis quidem & ineffabilis, quae veraciter est Pater, & Filius, & Spiritus sanctus, tres simul personae, ac singulatim qualibet earumdem. Et ideo in Deo trinitas est solummodo, non quaternitas: quia qualibet trium personarum est illa res, videlicet substantia, essentia, sive natura divina, quae sola est universorum principium, praeter quod aliud inveniri non potest.

In Deo igitur trinitas est, non quaternitas, quia res absoluta, quae est tres relativae, non potest facere numerum cum tribus illis rebus relativis: in omni enim numero unitas excludit unitatem, quacum numerum facit. Hinc v. gr. corpus, anima, & totum, quod resultat ex anima & corpore unitis, non faciunt tria, sed tantum duo & unum, quia totum, puta homo, ex anima & corpore unitis resultans, cum corpus & animam includat, nec facit, nec facere potest cum illis numerum. Unde in homine non est trinitas, sed dualitas cum unitate, dualitas quidem ratione corporis & animae, quae à corpore realiter distinguitur, unitas verò ratione totius, quod est utrumque, nempe corpus & anima.

ARTICULUS IX.

Utrum Montanus, & Montanista recte senserint de Trinitate.

Montanus natus in Phrygia, nuper ad fidem conversus, Antonino Pio imperante, dominandi cupiditate incensus, sese ut hominem prophetiae dono plenum venditare cepit, duasque mulierculas, Priscam seu Priscillam & Maximillam, socias sibi adjunxit, & eas secum, instigante demone, prophetare, vel potius furere docuit, & ut prophetissas haberi voluit. Novum hunc prophetam cum suis prophetissis frustra saepe admonitum, ut sileret, & insaniere desineret, extra Ecclesiam tandem eiecerunt Episcopi Catholici.

Montani discipuli, ex ejus nomine Montanista, & ex loco, in quo nata est eorum haeresis, Phryges & Caraphryges dicti sunt. Montanum reverebantur eum Paracletum. Secundas nuptias damnabant ut fornicationes. Tres quadragesimas, ut ad salutem necessarias, statuebant esse observandas. Omnia ferè peccata remittendi potestatem Ecclesiae adimebant. In suis conventibus Episcopis tertium tantum locum concedebant. Mortuos baptizabant. In persecutionibus fugere, licitum nunquam esse asserbant. In duas postmodum scissi sunt partes, quarum una secundum Proclum, altera secundum Aëschinem dicta est. Cum Proclo illo seu Proculo, Romae, praesente Episcopo Zephyrino, disputationem habuit Gaius, vir eloquentissimus, ut refert Eusebius lib. 6. hist. c. 16.

RESPONSIO I.

Montanus non malè sensit de Trinitate.

Prob. 1. Argumento negativo. Nam contemporanei Authores, Claudius Apollinaris, Milciades, & Apollonius, qui contra Montanum, ejusque errores scripserunt, nihil ei circa mysterium SS. Trinitatis fidei Catholicae repugnans imputarunt, ut satis colligitur ex eorum fragmentis, quae refert Eusebius lib. 4. hist. c. 16. 17. & 18. Atqui si Montanus malè sensisset de primario fidei nostrae articulo, hoc non

L 4 tacuisset.